

การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับ
ด้าน ในวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
THE DEVELOPMENT OF ANALYTICAL THINKING SKILLS BY
THE FLIPPED CLASSROOM IN SOCIAL STUDIES SUBJECT
FOR GRADE 3 STUDENTS

¹ศศิวิมล มหาเทียน และ ²พจมาลย์ สกลเกียรติ

¹Sasiwimon Mahathean and ²Podjamal Sakolkeart

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ประเทศไทย

Dhurakij Pundit University, Thailand.

¹635161030009@dpu.ac.th

Received: May 10, 2023; Revised: July 25, 2023; Accepted: August 10, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนประจักษ์ สงัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 28 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

¹ นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

² อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

มีทักษะการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการ จัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์, ห้องเรียนกลับด้าน

Abstract

The research aimed to 1) Compare analytical thinking skills in Social studies before and after learning through the Flipped classroom of grade 3 students 2) Compare learning achievement in Social studies before and after studying the Flipped classroom of grade 3 students and 3) Study the satisfaction of grade 3 students towards teaching by the Flipped classroom. The samples were 28 students from Grade 3/5 at Pratoochai school under Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 1, Ayutthaya and studying in the second semester of the academic year 2022. They were selected by using a multi-stage Sampling method. The research instruments were 1) Lesson plans of Social studies using the Flipped classroom 2) The analytical thinking skills test of Social studies 3) The achievement test of Social studies and 4) The satisfaction questionnaire on the instruction of the Flipped classroom. The statistics used to analyze data were mean, standard deviation and t-test for dependent Samples. The results of this research were as follows: 1) The analytical thinking skills in Social studies of grade 3 students after studying the Flipped classroom were higher than before studying at a statistical significance level of .05 2) The learning achievement in Social Studies of grade 3 students after studying the Flipped classroom were higher than before studying at a statistical significance level of .05 and 3) The satisfaction of grade 3 students towards teaching by the Flipped classroom were at a high level overall.

Keywords: Development of analytical thinking skills, The Flipped classroom

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การจัดการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เท่าทันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งผู้เรียนและครูสอน (วิภาพรรณ พินลา, 2559) การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข จุดมุ่งหมายสำคัญ คือ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด และทักษะการแก้ปัญหาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาผู้สอนต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการจัดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนา และขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน (วิภาพรรณ พินลา, 2560)

จากการค้นคว้าปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา สามารถสรุปปัญหาได้ทั้งหมด 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและครูสอน พบว่า หลักสูตรบรรจุเนื้อหามากเกินไป มีตัวชี้วัดจำนวนมาก ผู้สอนมักจะใช้วิธีการบรรยายความรู้มากกว่าให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง (ฉัตรกร วรณโก, 2556) ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม ขาดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ บรรยากาศการเรียนรู้จึงน่าเบื่อและขาดประสิทธิภาพ มีการวัดและประเมินผลด้านความรู้ความจำมากกว่าทักษะกระบวนการคิด (ดรุณี จำปาทอง, 2560; สิริวรรณ ศรีพหล, 2557) 2) ด้านผู้เรียน พบว่าผู้เรียนมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ เนื่องจากเนื้อหาในรายวิชาค่อนข้างมาก ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย มีความรู้สึกและทัศนคติที่มีต่อวิชาสังคมศึกษาในด้านลบ โดยเฉพาะผู้เรียนในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นช่วงวัยที่เกิดการตื่นตัวในการเรียนรู้แต่ยังขาดความเข้าใจในบทเรียน มักใช้วิธีการจดจำเนื้อหามากกว่าการเรียนรู้จนเกิดความเข้าใจอย่างเป็นขั้นตอน (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2560) 3) ด้านการบริหารจัดการของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนขาดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการนำชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาควรมีกิจกรรมที่เสริมหลักสูตรและเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่ชุมชนด้วย เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมมากกว่าเนื้อหาสาระจากหนังสือเรียน (พิมพ์พร ก้อนคำ, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ซึ่งรายงานสภาพและปัญหาการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ไปสู่การปฏิบัติ ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนไม่มีการนิเทศติดตามผู้สอนอย่างจริงจัง ขาดความเป็นผู้นำเชิงวิชาการ และพบข้อเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ในด้านความพร้อมของบุคลากรหรือผู้สอนมีภาระหน้าที่รับผิดชอบงานต่าง ๆ นอกเหนือจากการสอน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กจะมีความพร้อมน้อยกว่า (ดรุณี จำปาทอง, 2560)

จากการศึกษารายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปีงบประมาณ 2564 ของกลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 ในโครงการการสังเคราะห์รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) พบว่า จุดที่ควร

พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 83.14 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่สูง และจากข้อมูลผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ของ สพป.พระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ความสามารถด้านคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.84 อยู่ในระดับพอใช้ (สำนักเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1, 2564) ซึ่งสามารถบ่งชี้ถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ว่าอยู่ในระดับพอใช้ และจากการวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียนที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนวิชาสังคมศึกษา พบว่าผู้เรียนมีทักษะด้านความรู้ความจำ แต่ยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ขาดความเข้าใจในการสรุปประเด็นสำคัญ เมื่อเจอปัญหาจากสถานการณ์จำลองต่าง ๆ สามารถอธิบายถึงสถานการณ์นั้น ๆ ได้ แต่ไม่สามารถระบุสาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหาก็ได้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ยังขาดกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดทักษะต่าง ๆ

Marzano & Kendall (2007) ได้กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์มีความซับซ้อนมากกว่าความเข้าใจ มีกระบวนการคิดอย่างลึกซึ้งและต้องใช้เหตุผล การคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Marzano ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การจับคู่ (Matching) 2) การจัดหมวดหมู่ (Classification) 3) การวิเคราะห์ข้อผิดพลาด (Error Analysis) 4) การสรุปเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไป (Generalizing) และ 5) การสรุปเป็นหลักเกณฑ์เฉพาะ (Specifying) โดยการคิดวิเคราะห์ เป็นการคิดขั้นสูงของผู้เรียนที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดสร้างสรรค์ที่ต้องได้รับการพัฒนาผ่านการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้จึงต้องฝึกให้ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นขั้นตอนเพื่อที่จะได้มีความสามารถคิดในระดับที่สูงขึ้นไป ซึ่งผู้สอนควรจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ (วิจัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒนา, 2562)

การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน หรือ Flipped Classroom เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ถูกนำมาแก้ไขปัญหาลักษณะที่ผู้เรียนบางส่วนที่มีความจำเป็นต้องขาดเรียนไปทำกิจกรรมอื่น และยังช่วยแก้ปัญหากรณีเนื้อหาสาระในรายวิชามีจำนวนมากและต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจจนไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้ทันในชั่วโมงเรียน โดยมุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนตามทักษะความรู้ความสามารถ สติปัญญา สนับสนุนการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา โดยมีแนวคิดว่าการเรียนที่บ้าน และการทำบ้านที่โรงเรียน การจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนการเรียนรู้นอกห้องเรียน ผู้เรียนจะศึกษาผ่านคลิปวิดีโอที่ผู้สอนบันทึกและเผยแพร่ลงในอินเทอร์เน็ตที่มีความยาวไม่เกิน 15 นาทีจากที่บ้านแล้วจดบันทึกใจความสำคัญ ซึ่งเป็นการใช้ทักษะขั้นต้นในการเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจ 2) ส่วนของการเรียนรู้ในห้องเรียน เมื่อเข้าสู่ห้องเรียนผู้เรียนจะซักถามในประเด็น หรือข้อสงสัยต่าง ๆ จากคลิปวิดีโอที่ศึกษา จากนั้นจะทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม มีการทำกิจกรรมร่วมกันในห้องเรียน มีผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลือ และตอบข้อสงสัยในระหว่างการทำกิจกรรม (Bergmann & Sams, 2012; วิจารย์ พานิช, 2556) นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ยังช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง ผู้เรียนที่เข้าใจสามารถทำแบบฝึกหัดได้จะช่วยเหลือเพื่อนที่ยังไม่เข้าใจในบทเรียน กิจกรรมในห้องเรียนช่วย

เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นโดยมีผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดในระดับที่สูงขึ้น และฝึกทักษะด้านอื่น ๆ เช่น การสาธิต การอภิปรายในห้องเรียนผ่านการทำกิจกรรม เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหารายวิชานั้น ๆ ได้ดีขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (ชนิสรา เมธภัทรหิรัญ, 2560) โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนมีความสุขและสนุกสนานกับการเรียน

ด้วยความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยตระหนักและเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการสอนใหม่ โดยที่ผู้เรียนไม่รู้สึกลำบากหน่าย เกิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ค่อนข้างมาก และเพื่อฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และสามารถนำทักษะที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปเป็นแนวทางในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และหากเผชิญกับปัญหาสามารถคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ในวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 กลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสพป.พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และสังกัดสพป.พระนครศรีอยุธยา เขต 2 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 11 โรงเรียน รวมทั้ง 35 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 1,219 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนประตูลี้ สังกัด สพป.พระนครศรีอยุธยา เขต 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 28 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

หนังสือเรียน วิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนานำรู้ บทที่ 2 เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ บทที่ 3 แบบอย่างที่ดี และ บทที่ 4 ชาวพุทธที่ดี รวมทั้งหมด 9 เรื่อง โดยประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ 1) พระไตรปิฎก 2) ศรัทธาในพระรัตนตรัย 3) การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อศาสนบุคคล ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน 4) ประวัติพุทธสาวก(สามเณรสังกัจจาย) 5) ชาดก 6) ชาวพุทธตัวอย่าง 7) มารยาทชาวพุทธ 8) ศาสนพิธีและการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ และ 9) การพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งหมด 15 คาบ

3.2 แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบอัตนัย วัดทักษะการคิดวิเคราะห์ 5 ด้าน ด้านละ 4 คะแนน รวมทั้งหมด 20 คะแนน

3.3 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีค่าระดับความพึงพอใจ (Rating Scale) 5 ระดับ ในด้านครูผู้สอน ด้านองค์ประกอบที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 ข้อ และตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จากแบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Samples

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Samples

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการศึกษา การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ในวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สรุปผล ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาสังคมศึกษา หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ในวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ วิชาสังคมศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 28 คน พบว่านักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องศึกษาเนื้อหาด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาเนื้อหาวิชาที่จะต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจจนไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้ทันในชั่วโมงเรียนซึ่งจะช่วยผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาที่สำคัญมากยิ่งขึ้น (Bergmann & Sams, 2012) ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้และช่วยแก้ปัญหาในรายวิชาสังคมศึกษาที่มีเนื้อหาละเอียดค่อนข้างเยอะ และจะต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ ซึ่งส่งผลให้เวลาไม่เพียงพอในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้อย่างเต็มที่ เมื่อนำการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านมาใช้จึงทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะความคิดรวบยอดและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองก่อนการเรียนรู้ในชั้นเรียน ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ดียิ่งขึ้นจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้คิดขึ้น ได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ ในการอภิปราย ตั้งประเด็นคำถาม แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์หาเหตุและผลเพื่อหาความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงกันของเหตุการณ์ โดยตลอดระยะเวลาในการทำกิจกรรมผู้วิจัยจะเป็นผู้คอยกระตุ้นถามให้ผู้เรียนได้คิด และให้คำแนะนำที่เหมาะสม ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2556) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เตรียมตัวก่อนเข้าห้องเรียน โดยศึกษาวิดีโอจากที่บ้าน ทำความเข้าใจในเนื้อหา จับประเด็นสำคัญในสิ่งที่ไม่เข้าใจ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองก่อนที่จะเข้าเรียนในห้องเรียน เพื่อเตรียมมาซักถาม และทำกิจกรรมในห้องเรียน

ผู้เรียนจะมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมในห้องเรียนมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยผู้สอนคอยตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด สอดคล้องกับ วสันต์ ศรีทธิธู (2560) ที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านว่าสามารถช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายนอกชั้นเรียน สนับสนุนการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ และทำความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ และนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการอภิปรายในห้องเรียน ซึ่งผู้สอนจะคอยสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นที่ได้จากการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการขยายความคิดจากความคิดเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พาววิญ ศรีธรรมชาติ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 28 คน พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาคลิตวิดีโอที่ผู้สอนได้บันทึกไว้ล่วงหน้ามาจากที่บ้าน ซึ่งคลิตวิดีโอไม่ใช้การบรรยายจากผู้สอนเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการแทรกคลิตวิดีโอการตูนเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือรูปภาพการสาธิตต่าง ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระได้ดียิ่งขึ้น เมื่อผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องที่จะเรียนมาแล้วจึงทำให้เมื่อเข้าสู่ห้องเรียนผู้เรียนสามารถทำกิจกรรม หรืองานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มที่ หรือหากเกิดข้อสงสัยก็สามารถตั้งคำถาม และซักถามได้อย่างตรงประเด็น ดังที่ Bergmann and Sams (2012) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ว่าเป็นการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันให้ก้าวหน้าในการเรียนตามความสามารถของตนเองได้ เพราะสามารถศึกษาได้ทุกที่ ทุกเวลา ก็ครั้งก็ได้จนกว่าจะพอใจ และยังสอดคล้องกับ ชนิสร เมธภัทรธิธู (2560) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านช่วยให้ผู้เรียนที่ต้องการทำความเข้าใจเนื้อหาสาระหลังการเรียนในห้องเรียนสามารถกลับมาดูซ้ำเพื่อทบทวนเนื้อหานั้นได้อีกครั้ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ ได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา จันทรวง (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา

เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสูงกว่าหลังการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 นั้น หมายถึง นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการปฏิบัติกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ เป็นความพอใจ ความชอบ ซึ่งเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการจากการจัดการเรียนรู้ (อารีย์ พันธัมณี, 2557) ทั้งนี้ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เกิดขึ้น อาจเป็นเพราะผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่อยากจะเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับประยูทธ ไทยธานี (2563) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนจะเกิดแรงจูงใจในการเรียนได้นั้นจะต้องมีแรงจูงใจที่อยากจะเรียน โดยเริ่มจากผู้สอนควรส่งเสริมแรงจูงใจตั้งแต่การมอบหมายงานที่ท้าทาย ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีความหลากหลาย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อน รวมถึงกิจกรรมควรมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน มีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี จนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดี และเกิดความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ด้านองค์ประกอบที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ องค์ประกอบที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เช่น ความสะดวกในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเปิดดูคลิปวิดีโอ ใบงาน แบบฝึกหัด และกิจกรรมในชั้นเรียน มีความหลากหลาย ช่วยกระตุ้นความสนใจแก่ผู้เรียน กิจกรรมในชั้นเรียนสนุก ทำให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียน ล้วนเป็นองค์ประกอบที่กระตุ้นทำให้ผู้เรียนเกิดความชอบ ความพึงพอใจ และความสุขในการเรียนทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยศ โพธิ์ศรี (2554) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการเรียนของผู้เรียน เช่น คุณสมบัติของผู้สอน วิธีการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น ล้วนส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะสร้างความสุขในการเรียนให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ และมีความกระตือรือร้นในการเรียน ดังที่ Bergmann and Sams (2012) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ขององค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านไว้ว่า เป็นการใช้เทคโนโลยีในการเรียนที่เด็กสมัยใหม่ชอบโดยใช้สื่อไอที และยังช่วยให้ผู้สอนรู้จักผู้เรียนดีขึ้น จากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผ่านการกระตุ้นการให้กำลังใจ รับฟัง ช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน และยังช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองจากกิจกรรม บรรยากาศการเรียนรู้เกิดความสนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนมีความเอาใจใส่ในการเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร ศิริวัฒนานนท์ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง การสร้างภาพกราฟิกโดยโปรแกรมนำเสนอ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง การสร้างภาพกราฟิกโดยโปรแกรมนำเสนออยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ในวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นเนื่องจากนักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองก่อนการเรียนรู้ในชั้นเรียน ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์จากกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้มีบทบาทและมีส่วนร่วม เช่น เกม กิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายร่วมกัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นจากการศึกษาคลิปวิดีโอที่ไม่ใช่การบรรยายจากผู้สอนเพียงอย่างเดียว แต่มีการแทรกคลิปวิดีโอการ์ตูน หรือรูปภาพการสาธิตต่างๆ และสามารถกลับมาทบทวนบทเรียนซ้ำได้ตลอดเวลา จนทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา จันทรวงศ์. (2560). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ฉัตรกร วรณโก. (2556). ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ชนิสรา เมธภัทรศิริ. (2560). ห้องเรียนกลับด้านกับการสอนคณิตศาสตร์. สสวท., 46(209), 20-22. <https://emagazine.ipst.ac.th/209/IPST209/assets/common/downloads/IPST-Mag-207.pdf>
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2560). อุดมคติวิทยา หลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยศ โพธิ์ศรี. (2554). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองจันทน์ด้วยวิธีทางประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. http://www.edu.nu.ac.th/researches/view_is.php?id=490
- ดรุณี จำปาทอง. (2560). สภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับการศึกษาภาคบังคับ. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 10(2), 121-135.
- เบญจพร ธีระพัฒนานนท์. (2563). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง การสร้างภาพกราฟิกโดยโปรแกรมนำเสนอ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ประยูทธ ไทยธานี. (2563). การส่งเสริมแรงจูงใจภายในให้แก่นักเรียน. วารสารราชพฤกษ์, 18(1), 9-19. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Ratchaphruekjournal/article/download/211583/163955>
- พาขวัญ ศรีธรรมชาติ. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- พิมพ์พร ก้อนคำ. (2556). สภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วสันต์ ศรีหิรัญ. (2560). ห้องเรียนกลับด้านกับการคิดวิเคราะห์. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 14(65), 19-28.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง. เอส.อาร์.พรินตติ้ง.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2562). การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์. ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- วิภาพรรณ พินลา. (2559). แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 10(3), 20-32
- _____. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 30(1), 13-33.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2557). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสาระร่วมสมัยในวิชาสังคมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 7(2), 36-37.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. (2564). รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีงบประมาณ 2564. <https://www.aya1.go.th/files/202206071654592696.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). รายงานสภาพและปัญหาการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปสู่การปฏิบัติผ่านระบบออนไลน์. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Bergmann, J. & Sams, A. (2012). *Flip Your Classroom Reach Every Student in Every Class Every Day*. Washington, DC, USA: International Society for Technology in Education.
- Marzano, Robert J. & Kendall, John S. (2007). *The New Taxonomy of Educational Objectives*. Corwin Press.

